

~~minnu. Kanta dejjem is-sbuhija ta' art twelidu, id-drawwiet sbieħ ta' ħutu l-Maltin, heġġiehom dejjem għall-imħabba tal-Gżira tagħhom, għall-imħabba lejn min giebbhom fid-dinja, u fuq kollox uriehom il-ġmiel tal-Lsien Malti. Fix-xogħlijiet tiegħu wiehed ma jistax ma jammirax it-tjubija tal-poeta, l-imħabba lejn ommu u lejn il-Gżira tagħna, u dana jagħmlu bi kliem sempliċi, użat kuljum. Halla warajh wirt sabiħ, li huwa dmima nġhoż-żu u nġhadu lil uliedna u lil ulied uliedna.~~

~~Mhux għalxejn l-Università, fis-sena 1945, hasset id-dmir li bniedem bħal dan, tħaddnu magħha u tagħmlu iben tagħha billi tagħtih lawrja onorarja ta' Duttur tal-Letteratura. L-Università hi ja l-awtorità li f'dawn il-ġejjer kapaċi tapprezza xogħol bħal ta' Dun Karm. U dmirha li tagħmel il-qalb lil min jagħmel il-ġid u tghinu sa fejn tista'. Dan id-dmir qdietu u għandha b'ix tiftaħar li fil-Liber Aureus tagħha jidher l-isem tal-kbir Poeta Nazzjonali li, għalkemm Alla ġabru, jibqa' ħaj fostna bix-xogħlijiet tiegħu li ma jmutu qatt.~~

TIFKIRIET DWAR DUN KARM

Ta' L-ECCELLENZA TIEGHU L-ARCISQOF MICHAEL GONZI, K. B.E., G.C.O.J.,
D.D., D.Litt., B.L.Can., J.C.D.(Greg.)

FOST l-ammiraturi ta' Mons. C. Psaila, il-poeta nazzjonali, magħruf bħala "Dun Karm", f'it huma dawk li kienu ilhom jafuh u jammirawh daqsi.

Kont tifel ta' tlittax-il sena meta f'Ottubru tal-1898 dħalt is-Seminarju tal-Furjana fl-ewwel klassi tal-Ginnasju. Dun Karm kien wiehed mill-ewwel surmastrijiet li kelli u mill-iżjed li kienu jinteressaw ruħhom fl-istudenti. Jiena sinċerament urejtu bil-fatti l-fiduċja tiegħi fih u hu, mill-banda l-oħra, wera nteress kbir fil-progress tiegħi.

Dam surmast tiegħi ta' materji diversi tliet snin, u ma tulhom ħa kura speċjali tiegħi. Ir-relazzjonijiet bejni bħala student ħabrieki u bejnu bħala surmast ta' kapaċità pedagoġika straordinarja saru intimi, u permezz tiegħi sar jaf il-ġenituri tiegħi. Kultant kien jiġi jagħmel żjara lill-familja tiegħi.

Ommi kellha stima kbira lejn Dun Karm u fiduċja kbira fih. F'waħda miż-żjarat li kien jagħmlilna d-dar ommi fis-semplikità tagħha għamlitlu din il-mistoqsija: "Dun Karm, tghid ikolli x-xorti li ġumata nara lil Kelinu saċerdot?" Dun Karm wegibha u qallha: "Ibnek isir qassis u ġumata anki isqof". Jiena ma nġhidx li Dun Karm kellu d-don tal-profezija; imma qed

insemmi dan l-episodju għax Dun Karm ta' sikwit kien iħobb isemmih ma' ħafna sa ma miet.

Iżjed tard jiena mort l-Università; però r-relazzjonijiet ma' Mons. Psaila ma ntemmux: baqa' jieħu interess f-istudiji tiegħi.

Wara li spiċċajt l-istudiji u ġejt lura minn Ruma, Itqajt ma' Mons. Psaila mhux bħala student tiegħu, iżda bħala kollega fit-tagħlim fil-Fakoltà Teologika tas-Seminarju, hu bħala professor tal-Istorja tal-Knisja u jiena bħala professor tal-Iskrittura.

Meta f-1924 sirt Isqof, ma nistax ngħid kemm feraħ. Ġie d-dar u fakkar 'l omni f'dak li kien qallha: kienet sodisfazzjon kbira għalih. Għall-okkażżjoni kiteb sunett.

Tul l-għoxrin sena li domt Isqof Għawdex il-laqgħat tagħna saru aktarx rari. Iżda meta ġejt Malta konna ta' sikwit niltaqgħu u f'dawn l-aħħar snin kull meta kien darba fix-xahar jiġi l-Belt biex jieħu l-pensjoni, kien bl-istess karrozza jiġi l-Palazz jagħmilli zjara b'edifikazzjoni ta' kull min kien jarah. Ma hemmx bżonn ngħid li meta dan ma baqax jagħmlu, għax ingabar għand il-*Blue Sisters*, kont nagħmlu jien.

Meta l-ammiraturi tiegħu kienu ħasbu biex jiċcelebraw l-għeluq id-disgħin sena, jiena kelli nieħu sehem fil-festegġjamenti li kellhom isiru; iżda Alla għogbu isejjaħlu qabel din iċ-ċirkostanza, u dak li ma stajtx nagħmel f'dawn iċ-ċelebrazzjonijiet għamiltu fil-funeral li sarlu billi ħadt sehem fih u bgħatt is-Seminaristi biex anki huma jieħdu sehem.

~~DUN KARM~~

~~(Apprezzament)~~

~~Ta' MONS. PROFESSUR P.P. SAYDON, B.LITT., B.L.CAN., LIC.S.S., D.D.,~~

~~D.LITT. (Hon. Causa)~~

~~DUN KARM! Hekk jafu kullhadd il-Monsinjur Dun Karm Psaila D.Litt.(Hon.) u hekk kont nafu jien tnejn u ħamsin sena ilu meta, f'Ottubru 1908, dhalt is-Seminarju tal-Furjana fejn kien iġhallem it-Taljan. U jekk matul dawn is-snin kollha ma tbiddelx ismu, anqas ma tbiddlet qalbu. Dun Karm baqa' dejjem dak li kien, dhuli, ħabib ta' kullhadd, bi tbissima fuq xufftejh u kelma ħelwa dejjem lest għal kullhadd. U Dun Karm kien juri qalbu mhux biss man-nies tal-iskola u fuq il-mejda tal-istudju, imma ma' kullhadd u kullimkien. Fl-iskola jew San Pawl il-Baħar, fis-sajf fil-għaxija jew bil-~~